

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NÁVOD K PROVEDENÍ PRAKTICKÉHO CVIČENÍ

Stanovení účinnosti čištění odpadních vod pomocí mikrometody, testu na okřešku menším (*Lemna minor*)

Cíl

Stanovení akutní toxicity ($168hEC_{50}$) vzorku povrchové vody a současně standardní látky, dichromanu draselného $K_2Cr_2O_7$ (chloridu sodného KCl a 3, 5 – dichlorfenolu) (p.a.) pro sladkovodní rostlinu okřehek menší (*Lemna minor*).

Princip

Rostliny okřešku mešního se nechají růst po dobu 7 dní v reálném vzorku a současně se provede test na standardu s různými koncentracemi standardní látky rozpuštěné ve standardně připraveném živném roztoku SIS (Swedish Standard medium). Současně se nasadí testovací rostliny do živého roztoku bez testované látky - kontrola. V intervalu 24 hodin se kontroluje a zaznamenává stav rostlin a počet stélek (lístků).

Podmínky testu

- teplota 24 ± 2 °C
- délka expozice 7 dní (168 hodin)
- množství testovaného vzorku: 10 ml
- počáteční množství inokulační kultury: 5 lístků (počet lístků musí být v každé koncentraci a v kontrole identický)
- osvětlení: kontinuální zářivkový rošt (6 500 – 10 000 lux)
- typ testu: statický

Materiál, pomůcky a zařízení

Testovací organismus: okřehek menší (*Lemna minor L.*) z laboratorní kultivace; zdravé kolonie jsou tvořeny 2 – 5 lístky.

Chemikálie: $NaNO_3$, KH_2PO_4 , $MgSO_4 \cdot 7H_2O$, $CaCl_2 \cdot 2H_2O$, Na_2CO_3 , H_3BO_3 , $MnCl_2 \cdot 4H_2O$, $Na_2MoO_4 \cdot 2H_2O$, $ZnSO_4 \cdot 7H_2O$, $CuSO_4 \cdot 5H_2O$, $Co(NO_3)_2 \cdot 6H_2O$, $FeCl_3 \cdot 6H_2O$, Na_2 – EDTA. $2H_2O$, MOPS, $K_2Cr_2O_7$.

vzorek povrchové vody

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

standardy: 3, 5 – dichlorfenol, KCl. Všechny chemikálie by měly mít stupeň čistoty p.a..

Živný roztok: destilovaná nebo deionizovaná voda, ředící vodou je v tomto testu živný roztok.

Pomůcky a zařízení: makrotitrační destičky s 6 jamkami a víčkem, odměrné baňky (100 ml), skleněné pipety (5 ml, 10 ml), inokulační kličky, živný roztok, pH metr, hydroponická kultivační komora se zářivkovým roštem, centrifuga, perforované mikrozkušavky (Eppendorf), centrifugací zkumavky, váhy.

Provedení základního testu

Příprava koncentrační řady: jsou to koncentrace 0 (kontrola) a pro dichroman draselný: 10, 20, 40, 80, 160 mg.l⁻¹. Pro chlorid draselný: 3, 4, 7, 10, 15 g.l⁻¹. Pro 3, 5 – dichlorfenol: 1,5; 2,1; 3; 4,2; 5,9 mg.l⁻¹. Koncentrační řada se připraví do 100 ml odměrných baněk. Při testování látky o neznámé toxicitě se rozsah koncentrací pro základní test určí na základě předběžného testu. Do makrotitračních destiček o 6 jamkách se dává po 10 ml do jednotlivých jamek, nejprve kontrola a potom vzestupně jednotlivé koncentrace zkoušené látky.

Nasazení okřehku: do jednotlivých jamek makrotitračních destiček se pomocí inokulační kličky přenesou kolonie okřehku sestávajících se z 2 až 5 lístků. V každé jamce musí být identický počet lístků tj. 5. Destičky se přikryjí přiloženým víčkem a umístí do hydroponické kultivační komory se zářivkovým roštem.

Kontrola podmínek testu: na začátku a na konci testu se v jednotlivých koncentracích i v kontrole změří pH a teplota, vše se zaznamená do protokolu.

Kontrola testovacích organismů: počet stélek (lístků) a vzhled kolonií (nekróza – odumřelá tkáň listu, bílá nebo rozmočená); chloróza – zežloutnutí tkáň listu) se kontroluje každých 24 hodin. Kromě počítání lístků během testu se může hodnotit účinek testované látky na konečné množství biomasy. Rostliny z jednotlivých jamek se přenesou do předem zvážených plastových mikrozkušavek s víčky a perforovaným dnem. Mikrozkušavka se umístí do skleněné centrifugační zkumavky a po vložení do centrifugy se odstředí

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

při 3 000 otáčkách 10 minut. Poté se mikrozkumavky s koloniemi zbavenými vody opět zváží a hmotnost konečné biomasy se zjistí odečtením váhy prázdné mikrozkumavky.

Stanovení inhibice růstu porovnáním růstových rychlostí (μ) v testovaných koncentracích a v kontrole:

$$\mu = \frac{\ln N_n - \ln N_0}{t_n}$$

N_n .....počet stélek (lístků) v závěru testu
 N_0 ..... počet stélek (lístků) na začátku testu
 t_n .....doba trvání testu [dny]

Z vypočtených hodnot μ pro každou testovanou koncentraci a kontrolu se vypočítá inhibice (případně stimulace růstu) I_μ v % z následující rovnice:

$$I_\mu = \frac{(\mu_c - \mu_i) \cdot 100}{\mu_c} \quad [\%]$$

I_μ .....inhibice pro danou koncentraci zjištěná na základě růstových rychlostí; je-li $I_\mu < 0$, jedná se o stimulaci růstu
 μ_c ..... růstová rychlost v kontrole
 μ_i ..... růstová rychlost v testované koncentraci

Stanovení inhibice růstu porovnáním hmotnosti konečné biomasy

Konečné množství biomasy se zjistí pro kontrolu a každou testovanou koncentraci. Inhibice růstu na základě porovnání konečného množství biomasy % B se vypočítá podle:

$$I_B = \frac{(B_c - B_i) \cdot 100}{B_c} \quad [\%]$$

I_B .....procento redukce biomasy
 B_c ..... konečná biomasa v kontrole
 B_i ..... konečná biomasa v testované koncentraci

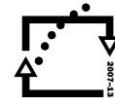
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

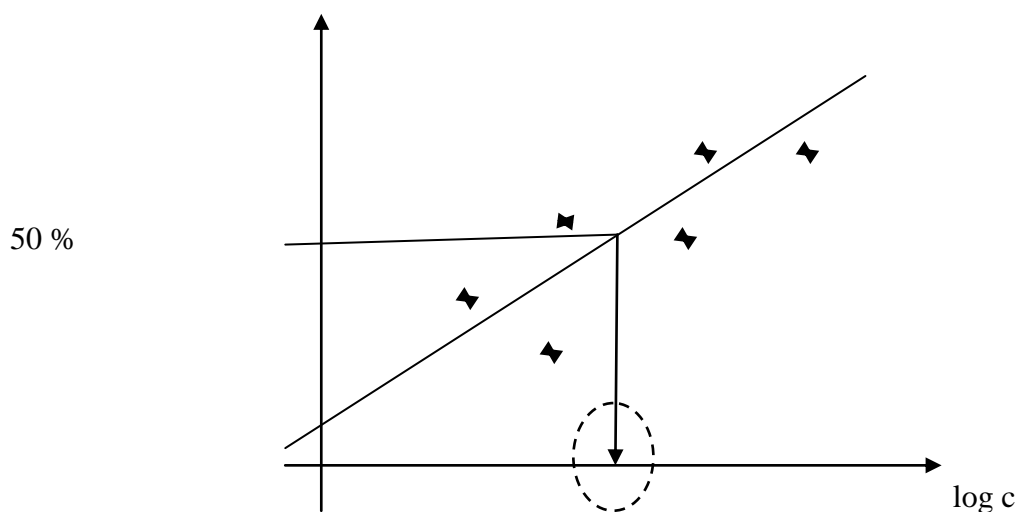
Vyhodnocení testu

Pro získání dostatečně přesné hodnoty $168hEC_{50}$ je třeba alespoň 5 hodnot (5 koncentrací ve kterých došlo k inhibici růstu testovaných rostlin). Výsledky testů se vyhodnocují graficky nebo využitím počítačové techniky.

Grafické znázornění

- koncentrace testované látky, ve které dojde k inhibici růstu se vyjádří v logaritmických hodnotách ($\log c$)
- do tabulky se zaznamenají hodnoty logaritmů I_{μ} nebo I_B proti odpovídajícím testovaným koncentracím. Získání hodnoty se vynesou do souřadnicového systému, kde nezávisle proměnnou je $\log c$ (osa x) a závisle proměnnou je inhibice v % (osa y),
- vyneseny body se proloží přímkou. Z průsečíku proložené přímky a souřadnice odpovídající 50% inhibici růstu se spustí kolmice na osu x a odečte se příslušná hodnota $\log c$,
- po odlogaritmování hodnoty $\log c$ se získá hledaná hodnota $168hEC_{50}$ (koncentrace odpovídající 50% inhibici růstu).

Inhibice [%]

$\log 168hEC_{50} \Rightarrow 168hEC_{50}$